

ἐπὶ τὸν σημεῖον συγκεντρώσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν τὸν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ περισσότερον καρποφόροι ἀπὸ ὅτι εἶναι ἡ κοιλάς Ἀξιού-Μορᾶβα, καὶ ἐστραμμένη πρὸς Βορρᾶν, ἔχει ἀπὸ μακροῦ λάβει τὰς διαστάσεις τῆς καὶ διαφυλάξει τὰς ἐλευθερίας τῆς.

Ἡ βιβλιοκρισία τοῦ Maurice Le Lanou ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐξῆς βιβλία:
* Guy Burgel, *La Condition Industrielle à Athènes, étude socio-géographique* (Πρῶτον Μῆρος: Les Hommes et leur vie), Ἀθήναι, Ἐκδόσις Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, 1970, 1 τόμος σχήμ. 4ου, 159 σελ. καὶ 70 χάρται ἐκτός κειμένου.

* Etienne Dalmasso, *Milan, capitale économique de l'Italie, étude géographique*, Gap, Editions Ophrys, 1971, 1 τόμος σχήμ. 4ου, 583 σελ.

* Pierre-Yves Pêcheux - Michel Sivignon, *Les Balkans*, Παρίσι, Presses Universitaires de France (συλλογὴ «Magellan»), 1971, σχήμ. 12ου, 284 σελ.

Le Monde, 11-12 Ἰουλίου 1971, σελ. 6.

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος*

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pêcheux καὶ Michel Sivignon: *Exode rural et attraction urbaine en Grèce. Matériaux pour une étude géographique des mouvements de population dans la Grèce contemporaine*. Ἀθήναι, 1971, 223 σελ., στατιστικὸν παράρτημα, χάρται, γραφικὰ παραστάσεις, 1 χάρτης, ἐκτός κειμένου τὸν ἄστικόν περιοχὸν Ἑλῆως, (ἐκδόσις τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν (ΕΚΚΕ)).

Ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἐδημοσιεύθησαν τὰ πορίσματα ἐρευνῶν γενομένων κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963, ὡς συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν μεταναστευτικῶν διακινήσεων ἐν Ἑλλάδι. Αἱ περὶ αὐτὸ λόγιον ἔρευναι ἐγένοντο εἰς δύο στάδια: Προγῆθησαν διερευνησεῖς μεταξὺ τεσσάρων ὁμάδων κοινοτήτων ἐπιλεγείσων εἰς διαφοροποιητὸν φυσικὸν καὶ κοινωνικο-οικονομικὸν περιβάλλον, αἰτίνας ἐπέτρεψαν τὴν μελέτην τῶν μεταναστευτικῶν φαινομένων, τὰς σχέσεις τὸν πρὸς τὰ ἰδιάζοντα προβλήματα ἐκάστης περιοχῆς καὶ τὰς ἐπιπτώσεις τὸν ἐπὶ τῆς τοπικῆς δημογραφίας, καὶ ἐπηκολούθησε καταμέτρησις τῶν 1/5 τὸν δελτίου τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸν ἀναφερόμενον εἰς τοὺς νεώτερι ἐγγραφέντας εἰς τὰ μητρώα τῆς περιόδου 1957-60, ἧτις ἐπέτρεψεν εἰς τὸ νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς ἡ περιοχὴ ἑλῆως ἐκάστης πόλεως.

Ἡ ἑλληνικὴ ὑπαιχρὸς σχεδὸν ἐν

τῷ συνόλῳ τῆς, ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ μετ' ἐναλλασσομένην ἐντασιν, συνιστᾷ ἀσθητῶς ὅστιαν μεταναστεύσασιν. Αἱ τεσσάραι ὁμάδες τῶν ἐξετασθεισῶν κοινοτήτων προβάλλουσιν τεσσάραι ζυγαὶ χωροθεσίαν συνδεομένην κατὰ τὴν τύπῃ: Κυκλάδες καὶ Πελοπόννησος ἄρ' ἑνός, καὶ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἄρ' ἑτέρου. Κατὰ τὴν μελέτην τῶν ὡς ἄνω ὁμάδων ἐφηρμόση ἡ αὐτὴ μέθοδος: δηλ. τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν οικονομικῶν καὶ δημογραφικῶν συνθηκῶν τῶν περιοχῶν διαδέχεται λεπτομερῆς ἐξέτασις ἐκάστης κοινοτήτος καὶ ἀκολουθεῖ βραχεία σύνθεσις.

Τὸ πρῶτον δείγμα περιλαμβάνει ὀκτὸ κοινότητες τῶν Κυκλάδων, ἀναλόγως πρὸς τὰς νήσους Πάρον καὶ Ἀντίπαρον. Ἡ μετανάστευσις, παλαιὰ καὶ μακρὴ, κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὸ πολεοδομικὸν συγκρότημα Πειραιῶς - Ἀθηνῶν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ πρωτεύουσα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Πρόκειται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ ἀγροτικῆς μεταναστευτικῆς ἐξόδου, ἄλλ' ἡ κεντρικὴ κομπολις δὲν φαίνεται οὔτε καὶ αὐτὴ ἰκανὴ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαδραματίσῃ ρόλον σταθμοῦ Ἑλῆως κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν κίνησιν, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀνευρίσκει τις εἰς τὰς κομποπόλεις τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὰ ἄλλα δείγματα. Ἀκροτηριάζουσα σφοδρῶς τὰς τάξεις τῆς ἑθνητικῆς ἡλικίας, ἡ μετανάστευσις ὀδηγεῖ εἰς γρησσὸν τὸν πληθυσμὸν καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μειοσιν τῶν γεννησῶν, ἧτις ἐμπραξεται ἀπὸ τὴν βαθμίδου μειουμένην ἐναντι τῆς γεννητικότητος διάθεσιν τῶν οἰκογενειῶν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἀπὸ τὰς δυσχερείαις τοῦ περιβάλλοντος, κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν εἰς τὰς βραχύδοις ταύτας νήσους καὶ τὸ μέτριον εἰσόδημα, τὸ ὅποιον ἐξασφαλίζει ἡ ὑπὸ μεμονωμένον ἐπαγγελματιῶν ἀσκουμένη ἄλεια. Ἄλλα δυσχερεῖαι προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν ἐπανδρῶσεως καὶ ἀπὸ τὴν διασπορὰν τῶν μικρῶν αὐτῶν νήσων, τῶν ὁποίων ὁ μετὰ τὸν Πειραιῶς σύνδεσμος εἶναι στενότερος τῶν μετὰ τὸν σχῆσων. Ἔγινον ὁμοῦ ἐξωτερικὰ κινήθηρι διῶνιμας ἐθέθη εἰς ἐνέργειαν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτὴν περιοχὴν τοῦ θαλασσίου πολιτισμοῦ. Ἡ ἀγροτικὴ ἐξόδος, ἂρ' ὅσον δὲν εἶναι ὑπέρμετρος, φαίνεται ὅτι ἐνοθεῖ τὰς προόδους τὰς συντελουμένας εἰς τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ αἱ πρόδοι αὐταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι δημιουργήματα ἐπιαικίρων κοινοτήτων, φαίνονται εὐθραστοί, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, καθ' ὃν παρουσιάζονται αἱ πρόδοι ἄλλων τομῶν δραστηριότητος, ὅπως εἶναι τοῦ τουριστικοῦ.

Ἡ μετανάστευσις εἶναι οὐσώτως ζωηρὰ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Πᾶσαι αἱ ἐξετασθείσαι κοινότητες ἀπεγυμνώθησαν τὸν κατοικὸν τῶν κατὰ τὴν μεταξὺ 1951-

1961 περιόδον, γεγονὸς ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς μεταναστευτικὰ ὑπόλοιπα λίαν ἀρνητικά, ἀφοῦ τὸ φυσικὸν ἰσοζύγιον δὲν εἶναι ἑλλειματικὸν παρὰ εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν. Ἡ κατὰ κοινότητα ἐξέτασις καταδεικνύει ὅτι ἡ ἔντασις τῆς μεταναστεύσεως δὲν συνδέεται μετ' ὅσον ἄνω τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐκάστος κάτοικος διαθέτει, καὶ ὁ ὅποιος εἶναι παντὸς μέτρου, ἀλλὰ μετ' ὅσον κριτήρια τοῦ ἀγροτικοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ διαθέσιμου ἐξοπλισμοῦ. Ἐὰν αἱ Ἀθήναι προσελκύουν τὴν πλειονότητα τῶν μεταναστῶν, ἐν τούτοις μία σημαντικὴ ἐξωτερικὴ μετανάστευσις ὄφιστается, καὶ κυρίως διὰ μέσου τῆς φθινόσυτης πρωτεύουσης τῆς Μεσσηνίας, τῆς Καλαμίας. Ἡ μετανάστευσις αὕτη, ὅπως καὶ ἐκείνη τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, εἶναι παλαιὸν φαινόμενον, τοῦ ὁποίου αἱ κτηθεῖσαι συνήθειαι καὶ ὁ διατηρηθέντες δεσμοὶ μετὰ τῶν μεταναστῶν ἐξασφαλίζουν τὴν διαίτησιν παρὰ τὴν βελτίωσιν τῶν τοπικῶν οικονομικῶν ὁρων ζωῆς. Ἡ ἄλλοτε πολλοῦ ἀνθρώπου Μεσσηνία, ἐνεκα τῆς διαρροῆς τῶν κατοίκων τῆς, μετεβλήθη εἰς ὀλιγάνθρωπον περιοχὴν καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὅστε τὰ γεγόμενα ἀρθευτικά ἔργα κινδυνεύουν νὰ μὴ ἀποδοῦσιν τοὺς ἀναμενομένους καρποὺς τὸν ἑλλείψει ἐργατικῶν χειρῶν, ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ τὰ χωρία ἀπεστερηθῶσιν τὸν 3/4 τοῦ ἀρρενος πληθυσμοῦ τῶν τῶν ἡλικίας 20 καὶ 50 ἐτῶν.

Ἡ μετανάστευσις ἐξεδηλώθη προσφάτως, ἀλλὰ ὀλιγοτερον ἔντονος, εἰς τὰς ἐξ κοινότητας τὰς κειμένας νοτιο-ανατολικὰς τῆς κοιλάδος τῆς Θεσσαλίας, τῆς Νομαρχίας Καρδίτσης, καὶ αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὸ τρίτον δείγμα. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς ἀναχωρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐσπεμίσθησαν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον διὰ πολιτικούς λόγους, ἡ μετανάστευσις εἶναι κυρίως ἐσωτερικὴ, αἱ δὲ Ἀθήναι διεδραμάτισαν σημαντικὸν μὲν ἄλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικὸν ρόλον, καὶ ἡ Θεσσαλία συνεκράτησε μικρὸν μέρος τῶν μεταναστῶν. Ἡ τοιαυτὴ μετανάστευσις δὲν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὔτε κἀμιν ὀφειλομένην εἰς τὴν γεννητικότητα, οὔτε ἀπομύλιωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περιόδον 1951-1961.

Εἶναι βεβαίον ὅτι ἡ κατ' ἀγρότην διαθεσιμότης γαιῶν, εἰς τὴν ἀραιὰς κατοικουμένην αὐτὴν κοιλάδα, εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ἄλλων μελετηθεισῶν περιοχῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι σημαντικὸν πλεονέκτημα, ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλλευσίς τῶν εἰναι λίαν ἀτακτικὴ. Ὁ πρόσφατος καθὼς καὶ ὁ περιορισμένως χαρακτῆρ τῆς μεταναστεύσεως ὀφείλει εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ εἶναι συνδεόμενος μετ' ἡν κοινωνικο-ἀγροτικὴν καθυστέρησιν ἐνὸς πληθυσμοῦ ἐπὶ μακρὸν ἀπομονωμένον, γεγονὸς τὸ ὅποιον ὑπογραμμίζει τὴν σημασίαν τῆς πληροφωρίας εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν μεταναστευτικῶν ἐξελίξεων. Ἡ καθυστέρησις αὕτη ἄλλοστε τείνει

* Ἀναδημοσιεύεται ἐν μεταφράσει ἐκ τῆς *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, Tome 43, fasc. 1, janvier 1972, κατὰ τὴν ἀδείαν χορηγηθείσης ὑπὸ τοῦ κ. P.-Y. Pêcheux.

να εξαλειφθή και η γεωργία αναπτύσσεται αίσθητά. Είναι δε ετι περισσότερον χρήσιμον να ἐξαρθῇ ὁ δεσμός, ὁ ὁποῖος ὄφισται μεταξὺ τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῶν τοπικῶν κοινωνικο-οικονομικῶν συνθηκῶν. Π.χ., ἡ μεταναστευτικὴ εἶναι περισσότερον ἔντονος ἀπὸ ὁποῦδήποτε ἄλλου εἶναι χωρίον οἰκισθὲν ὑπὸ προσφύγων ἐκ Καπαδοκίας, εἰς μικρὰς καὶ μετρίας ἀποδοτικότητας ἐκτάσεις γῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐγκατάστασις εἶναι κοινωνικῶς κακῆ.

Ἡ μετανάστευσις ὑπῆρξεν ὡσαύτως μετρία κατὰ τὸ 1961 εἰς τὰς ὀκτὼ κοινότητες εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Δράμης (εἰς τὴν Ἄνατ. Μακεδονίαν). Αἱ κοινότητες αὗται, ἀποστερηθεῖσαι μερικῶς τὸν πληθυσμὸν τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων, εἶδον νὰ αὐξήνῃ ἡ γεννητικότητα τὴν καὶ νὰ διανοίγεται ἡ ὁδὸς τῆς ἐπανδρωσῆώς τὸν κατὰ τὴν ἐπακολούθησαν περιόδον. Αἱ καλλιερημένοι ἐκτάσεις, ἄκρος περιορισμένη ἐκ τῶν ἀποτομῶν ὄρων, εἶναι ἐν τούτοις μικραὶ. Κατὰ τὴν στιγμήα ἀνοδος τῶν τιμῶν ἡ παρατηρηθεῖσα εἰς τὰς ἀγοράς τοῦ καπνοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχίαν ἐμπορεύσιμον προϊόν τῆς περιοχῆς, ἐπέτυχε νὰ ἀνακόψῃ τὴν πρὸς Γερμανίαν μετανάστευσιν. Τὸ μεταναστευτικὸν τοῦτο ρεῖμα, τὸ ὁποῖον ἤρξατο κατὰ τὸ 1961, ἔλαβεν ἀκόλουθός τεραστία διαστάσεις, ὅπως ἀποδεικνύουν τὸ το συμπληρωματικὰ πληροφορητὰ ἑφορήσει εἰς τὰ ἔτη 1963-1965 (πληροφῶρα αἱ ὅποια εἶναι δεστυχῶς ἑλλείπει διὰ τὰς ἄλλας μελετηθεῖσας περιοχάς). Οὕτως, ὁφθαίμεν κοινότητες ἐστερήθησαν πλέον τοῦ 80% τὸν πληθυσμὸν τὸν ἡλικίας 14 ἕως 45 ἐτῶν. Καὶ εἶναι μὲν βέβαιον διὰ τὰ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν προσφέρουσιν εἰς τὰς οἰκογενεῖας τὸν πολλαπλὰς ἀνέσεις, ἡ ἑλλείψις ὅμως τῶν ἐργατικῶν χερῶν παρασῶρει εἰς ὀπισθοδρόμησιν τὰς καλλιερηθείσας τοῦ καπνοῦ καὶ τὴν ἐμφάνισιν χέρσων γαιῶν, ἐνθ' αἰ σπάνια παλιννοστήσεις πραγματοποιοῦνται ἐπ' ὄφελεία τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης.

Καὶ ἐνθ' ἡ ἑλληνικὴ ὑπαίθριος φθίνει ἐκ τῆς διαδροῆς τὸν πληθυσμὸν τῆς, αἱ πόλεις παρουσιάζονται ἑλλείπει ἐξοπλισμένην διὰ νὰ ἀντιμετωπίουν τὴν τοιαύτην ἐπαύθησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις εἶναι εἰς τὴν μετρίωσιν καὶ ὁ ἀσθενὴς δυναμισμὸς χαρακτηρίζει τὰς πόλεις, πολλὰ τῶν ὁποίων καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μικροτέρων, παρουσιάζουν ἀρνητικὸν μεταναστευτικὸν ὑπόλοιπον, ὅς καὶ ἡ παντελῆς ἑλλείψις συντηρητικῶν ἀστικῶν δικτύων.

Αἱ ἑλλείπει πόλεις, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων δὲν ἴσως εἰς τὸ παρελθόν, πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης, παρὰ μετρία πολιτῶν, χρησιμεύουσι ὡς σταθμοὶ στηρίξεως τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἀπὸ τῆς ἀνεργασίας καὶ ἐντεῦθεν ἀντελήθησαν ἐπὶ αἱ δυνατότητες ἀναπτύξεως τὸν περιωρίζοντο ὑπὸ τῆς τεραστίας αὐξήσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ φυ-

σικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους, ἔχουσα ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διαχωρισμὸν τῶν κατοίκων καὶ τὸ διάσπαρτον τὸν νῆσον, συνετέλεσεν, ὥστε νὰ παρακολληθῇ ἡ δημιουργία ἐνὸς ἀστικῶ δικτύου. Τὴν ἀπαρχὴν τούτου ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ εἰδικότερον εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν μόνην περιοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν πυκνοὶ οἰκισμοί, μικρῶν καὶ μέσων πόλεων, τῶν ὁποίων αἱ περιοχαὶ προελεύσεως εἶναι ἐπάλληλοι: Ὁ χάρτης τῶν περιοχῶν ἀστικῆς ἑλῆξεος δεικνύει ὅτι εἰς πολλάς περιπτώσεις αἱ περιοχαὶ αὗται προελεύσεως εἶναι ἀντιθέτως ἀπομακρυσμένα, ἔχουσα μεταξὺ τῶν κενῶ, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ἑλλειψὴν δυναμισμοῦ τῶν ἀντιστοιχούντων κέντρων. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τῆς Πίνδου μεταναστεύουσιν περισσότερον εἰς τὰς Ἀθήνας παρὰ εἰς τὰς πλησιέστερας πόλεις τῆς Θεσσαλίας.

Ἡ βιομηχανία σπανίως εἶναι παράγων ἀναπτύξεως. Αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις συστατοῦν, μετὰ τῶν ἀπομονωμένων πόλεων τὸν νῆσον καὶ τῶν μικρῶν λιμένων οἱ ὁποῖοι φθίνουν ἐκ μαρμασμοῦ, μίαν κατηγορίαν πόλεων εἰς σχετικὴν παρακμῆν. Ἐξαίρουται τὸν μόνον ἡ Καστοριά, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιμερία στηρίζεται ἐπὶ τῆς βιοτεχνίας τῶν γουναρικῶν, καὶ ἡ Πτολεμαῖς, γέννημα τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἀντιθέτως, ἡ ἀνάπτυξις τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ λειτουργημάτων εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὸν δυναμισμὸν τῶν πόλεων εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ὁποίων ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται, ἐνθ' αἰ Ἔθβα καὶ ἡ Κόρινθος ἤρξατο νὰ ἐπιφελοῦνται ἐκ τῆς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν γεωγεωγραφίας καὶ ὁ ἔξων Ἀθηνῶν-Θεσσαλονικῆς ἀναλαμβάνει βαρμηθὸν τὸν ρόλον κινητηρίου δυναμῶς εἰς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τῆς χώρας...

Ἡ Ἀπογραφή τοῦ 1971 ἐπικυροῖ τὰ συμπεράσματα μιᾶς μελέτης ἡ ὁποία, παρὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς ἐκδόσεώς τῆς, συνιστᾷ οὐδιστικὴν συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ συμπληροῖ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά τῆς ταύτην τὴν Ἀνθρωπογεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Ἀτλαντὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις ἀποδοκιμαζόμεν ἐν προκειμένῳ τὸ ὅτι διὰ τὰ ἑλληνικὰ τοπωνύμια υιοθετήθη σύστημα μεταγραφῆς διάφορον ἐκείνου τὸν ἦδη μνημονευθέντων ἔργων, καὶ τὸ ὁποῖον οὐδέναν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν κατὰ παράδοσιν γαλλότροπον μεταγραφὴν, τὴν χρησιμοποιοῦμένην εἰς πολλάς περιπτώσεις. Πολλὰ ὄνοματα π.χ. παρατίθενται ἀκατανόητος ἡλλοιομένα (Εἰνα ἀντὶ Ευβείας, Θιβὴ ἀντὶ Thèbes), χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς νὰ προσφέρῃ ταῦτα οὔτε ἑλληνιστὶ οὔτε καὶ γαλλιστὶ, διότι δὲν μᾶς παρέχουν τὴν κλεῖδα συστήματος ἀναγνωσεως, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε δὲν ἔχει κἄν τὸ πλεονεκτήματα τῆς ὁμοιογενείας, διότι μεταγράφει ἀδιακρίτως διὰ τῶν ἄσθ καὶ τὸ ἴσχυρόν οὐρανικὸν ἡμί-

μαῶ τῶν «Μεγάλων» («Meghara»), καὶ τὸ «γάμμα» τοῦ «Ἀνόγειον» («Anoheion»), τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἄξιαν τοῦ «γος».

MICHEL ROUX

Ἡ μελέτη ἐνὸς Ἱταλικῶ χωρίου,* ὑπὸ Α. L. Maraschini

Δημοσιεύσεις τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Ἀθῆναι, 5. Παρίσιον καὶ Χάγη: Mouton (ἑθνομεισιθεῖα μὲν τὴν συνεργασίαν τῆς Ecole Pratique des Hautes Etudes, Σορβόννη, Τμήμα VI, Οἰκονομικὰ καὶ Κοινωνικὰ Ἐπιστήμια), 1968.

Ἡ παροῦσα μονογραφία εἶναι ἡ μελέτη μιᾶς ἀπομονωμένης κοινότητος τῆς Νοτίου Ἰταλίας, Ἡ περιγραφὴν κοινότητος, ἡ Καλιμέρα (Calimera), κειμένη εἰς τὴν Χερσονήσον Σαλεντίνου καὶ ἐπὶ τῆς πτέρως, τὴν ὁποίαν σχηματίζει τὸ ὑπόδημα τῆς Ἰταλίας, εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἐπιζώντων ἐδαφικῶν χωρίων τῆς Ν. Ἰταλίας, ὅπου εἰσέτι ὀμιλεῖται μία ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἡ Καλιμέρα εἶναι μικτὸς συνοικισμὸς 6.000 κατοίκων, οἱ ὁποῖοι κατὰ μέγα μέρος ἀσχολοῦνται εἰς γεωργικὰ ἔργα. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων ἀποδοῦν ὡς μικροκτημνία ἄγροτα καὶ ὡς ἀκτημόνες ἐργάται τῆς ἄγροτα. Ἄλλὰ καὶ τὸ ἐν τέταρτον τῶν ὑπολοίπων ἐργάζονται εἰς βιομηχανίας ἐπεξεργασίας γεωργικῶν προϊόντων. Ἐνεκὰ τούτου ὁ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ἐπὶ παρὰ τὴν ἑκαστὴν τῆς Ἰταλίας εἶναι χωρίον προφῶρος ἀναπτυχθῆναι, εἰς τὸ ὁποῖον δεσπόζει ὁ ἀγροτικὸς τύπος ζωῆς.

Τρία εἰσαγωγικὰ κεφάλαια περιγράφουν ἀναλυτικῶς τὰ γεωγραφικὰ, ἱστορικὰ, οἰκονομικὰ, γλωσσικὰ καὶ δημογραφικὰ δεδομένα τῆς Χερσονήσου Σαλεντίνου, τῶν ἐνῆκα χωρίων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν τὴν ἑλληνόφωνον περιοχὴν καὶ τὸ χωρίον Καλιμέρα. Τὰ ὑπολειπόμενα ἑπτὰ κεφάλαια ἀποτελοῦν μίαν γενικὴν ἑθνογραφικὴν περιγραφήν τῶν θέσεων τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦν κατέχουν ἡ ἑξουσία καὶ ἡ κοινωνικὴ ἱεραρχία, ἡ ὀργάνωσις τῆς οἰκογενείας, ὁρισμένοι συγγενικοὶ δεσμοὶ ὁμοιάζοντες πρὸς τῶς οἰκογενειακοῦς, ὁ γάμος, ἡ γαιοκτησία, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ πίστις εἰς ὑπερφυσικὰ δυνά.

Ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὸ ὕλικόν χωρὶς νὰ φρονιστῇ νὰ τὸ ἐξασφαλίσῃ συγκεκριμένη θεωρητικὴν ἢ πρὸς εἰδικὸν πρόβλημα προσανατολισμένη βίβλιον.

Κατὰ τὸν γράφοντα τὴν παροῦσαν κριτικὴν σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι νὰ παρουσιάσῃ μίαν ἀντικειμενικὴν ἔθνογραφικὴν ἑκθεσιν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπι-

* Ἡ ὡς ἄνω βιβλιοκρισία δημοσιεύεται κατὰ παράδοσιν ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως «American Anthropologist», 72, σελ. 405-407, 1970, κατὰ τὴν εἰσενεχθεὶς χρηρηθεῖσας ἀδείας τῆς American Anthropological Association.